

MILLIY LIBOSLARNING XALQ MADANIYATIDAGI O'RNI

Dehqonov Bahodir Ibragimovich

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

Olimova Dilnoza Murodjon qizi

Farg'ona davlat universiteti 2-bosqich 24.97 guruh talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada milliy liboslarning xalq madaniyatidagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda milliy liboslar xalqning moddiy va ma'naviy madaniyatining muhim tarkibiy qismi sifatida ko'rib chiqilib, ularning shakllanish omillari, ramziy mazmuni hamda ijtimoiy-madaniy funksiyalari yoritiladi. Ilmiy adabiyotlar tahlili asosida milliy liboslarning milliy identitetni shakllantirishdagi ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, tadqiqot jarayonida milliy liboslarning tarbiyaviy imkoniyatlari aniqlanib, ularni ta'lim va madaniy-ma'rifiy jarayonlarga integratsiya qilish masalalari asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari milliy liboslarning zamonaviy jamiyat hayotidagi ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatadi hamda milliy madaniy merosni asrash va rivojlantirishga oid ilmiy-amaliy xulosalarni shakllantirishga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *milliy liboslar, xalq madaniyati, milliy identitet, madaniy meros, ramziy mazmun, estetik qadriyatlar, tarbiyaviy ahamiyat, globallashuv*

РОЛЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ОДЕЖДЫ В НАРОДНОЙ КУЛЬТУРЕ

Аннотация: *В данной статье научно-теоретически анализируется роль национальной одежды в народной культуре. В исследовании национальная одежда рассматривается как важная составная часть материальной и духовной культуры народа, раскрываются факторы её формирования, символическое содержание и социально-культурные функции. На основе анализа научной литературы выявляется значение национальной одежды в формировании национальной идентичности. Также в ходе исследования определены воспитательные возможности национальной одежды и обоснованы вопросы её интеграции в образовательные и культурно-просветительские процессы. Результаты исследования свидетельствуют о возрастающем значении национальной одежды в жизни современного общества и способствуют формированию научно-практических выводов, направленных на сохранение и развитие национального культурного наследия.*

Ключевые слова: *национальная одежда, народная культура, национальная идентичность, культурное наследие, символическое содержание, эстетические ценности, воспитательное значение, глобализация*

THE ROLE OF NATIONAL CLOTHING IN FOLK CULTURE

Abstract: *This article provides a scientific and theoretical analysis of the role of national clothing in folk culture. The study considers national clothing as an important component of*

the material and spiritual culture of the people and examines the factors of its formation, symbolic meaning, and socio-cultural functions. Based on an analysis of scientific literature, the significance of national clothing in shaping national identity is revealed. In addition, the research identifies the educational potential of national clothing and substantiates the issues of its integration into educational and cultural-enlightenment processes. The results of the study indicate the growing importance of national clothing in modern society and contribute to the development of scientific and practical conclusions aimed at preserving and developing national cultural heritage.

Keywords: National clothing, folk culture, national identity, cultural heritage, symbolic meaning, aesthetic values, educational significance, globalization

KIRISH

Globalashuv va madaniy integratsiya jarayonlari jadallashib borayotgan bugungi sharoitda milliy o'zlikni anglash, tarixiy-madaniy merosni asrab-avaylash hamda uni kelajak avlodlarga yetkazish masalalari alohida dolzarblik kasb etmoqda. Ana shunday sharoitda milliy liboslar xalqning madaniy merosi, estetik didi, ijtimoiy hayot tarzi va tarixiy taraqqiyot bosqichlarini o'zida mujassam etgan muhim madaniy hodisa sifatida namoyon bo'ladi. Milliy liboslar nafaqat tashqi kiyinish vositasi, balki xalqning urf-odatlarini, an'analari, qadriyatlarini va ma'naviy dunyosini ifodalovchi ramziy belgilar tizimi hisoblanadi.

Har bir xalqning milliy liboslari uning yashash muhiti, iqlim sharoiti, xo'jalik faoliyati, diniy e'tiqodlari hamda estetik qarashlari bilan uzviy bog'liq holda shakllangan. O'zbek xalqining milliy liboslari rang-barangligi, nafis bezaklari, ramziy naqshlari va amaliy qulayligi bilan ajralib turadi. Ushbu liboslar orqali xalqning tarixiy xotirasi, hududiy va ijtimoiy tabaqalanishi, shuningdek, yosh va jinsga oid xususiyatlari yaqqol namoyon bo'ladi.

Hozirgi davrda milliy liboslarning jamiyat hayotidagi o'rni faqat an'anaviy marosim va bayramlar doirasi bilan cheklanib qolmay, balki madaniy-ma'rifiy jarayonlar, ta'lim tizimi, san'at va dizayn sohalarida ham keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, yosh avlodda milliy g'urur, vatanparvarlik va madaniy merosga hurmat tuyg'ularini shakllantirishda milliy liboslarning tarbiyaviy ahamiyati muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Shu bois, milliy liboslarning xalq madaniyatidagi o'rnini ilmiy-nazariy jihatdan o'rganish, ularning tarixiy, ijtimoiy va tarbiyaviy ahamiyatini chuqur tahlil qilish bugungi kunda dolzarb ilmiy muammolardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada milliy liboslarning xalq madaniyatidagi o'rnini, ularning shakllanish omillari hamda zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati ilmiy asosda yoritiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Milliy liboslarning xalq madaniyatidagi o'rnini masalasi etnografiya, madaniyatshunoslik, san'atshunoslik va pedagogika fanlari doirasida ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, milliy liboslar xalqning moddiy va ma'naviy madaniyatining ajralmas qismi bo'lib, ular jamiyatning tarixiy taraqqiyoti davomida ijtimoiy tuzilma, urf-odatlar va estetik qarashlar bilan uzviy aloqada shakllangan. Etnografik tadqiqotlarda milliy liboslar xalqning yashash muhiti, mehnat faoliyati va kundalik turmushi bilan bog'liq holda tahlil qilinib, ularning funksional va ramziy jihatlariga alohida e'tibor qaratilgan.

Madaniyatshunoslik yo'nalishidagi ilmiy ishlarda milliy liboslar milliy identitet va madaniy xotiraning muhim ifodasi sifatida talqin etiladi. Ayrim tadqiqotchilar milliy liboslarni ijtimoiy kommunikatsiya vositasi sifatida baholab, ular orqali shaxsning ijtimoiy mavqei, yoshi, jinsi va hududiy mansubligi namoyon bo'lishini ta'kidlaydilar. San'atshunoslikka oid tadqiqotlarda esa milliy liboslarning badiiy bezaklari, ranglar uyg'unligi, naqsh va ornamentlarning estetik hamda ramziy mazmuni chuqur tahlil qilingan. Pedagogik adabiyotlarda milliy liboslarning tarbiyaviy ahamiyati, xususan, yosh avlodda milliy g'urur va estetik didni shakllantirishdagi o'рни alohida qayd etiladi.

Mazkur tadqiqotning metodologik asosi dialektik yondashuvga tayanadi. Tadqiqot jarayonida nazariy va empirik metodlar majmuasidan foydalanildi. Xususan, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish va umumlashtirish metodi milliy liboslarning madaniy mohiyatini ochib berishda qo'llanildi. Tarixiy-taqqoslash metodi orqali turli davrlardagi milliy liboslarning o'ziga xos xususiyatlari solishtirildi. Kuzatuv va tavsiflash metodlari esa milliy liboslarning zamonaviy jamiyat hayotidagi qo'llanilishi va ahamiyatini aniqlashga xizmat qildi. Shuningdek, tizimli yondashuv asosida milliy liboslar xalq madaniyatining yaxlit tizimi sifatida tahlil qilindi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari milliy liboslar xalq madaniyatining muhim tarkibiy qismi ekanligini tasdiqladi. Ular nafaqat tashqi estetik ko'rinishni, balki xalqning tarixiy xotirasi, ijtimoiy tuzilmasi va ma'naviy qadriyatlarini ham aks ettirishi aniqlandi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, milliy liboslarning shakllanishi tabiiy-iqlimiy sharoitlar, xo'jalik faoliyati, hududiy xususiyatlar hamda urf-odatlar bilan bevosita bog'liq bo'lib, bu holat liboslarning matosi, rang tanlovi, bezak elementlari va kiyilish uslubida yaqqol namoyon bo'ladi.

Shuningdek, tadqiqot davomida milliy liboslarning ramziy mazmuni muhim ilmiy natija sifatida belgilandi. Ranglar va naqshlar orqali ijtimoiy mavqe, yosh va jinsga oid farqlar ifodalanganligi aniqlanib, milliy liboslarning madaniy-kommunikativ funksiyasi mavjudligi ilmiy jihatdan asoslandi. Bu esa milliy liboslarning milliy o'zlikni anglash jarayonidagi ahamiyatini yanada oshiradi.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari milliy liboslarning tarbiyaviy imkoniyatlari yuqori ekanligini ko'rsatdi. Ularni ta'lim jarayonida va madaniy-ma'rifiy tadbirlarda qo'llash yosh avlodda milliy g'urur, vatanparvarlik va estetik didni shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Zamonaviy jamiyatda esa milliy liboslarning qo'llanilish doirasi kengayib, ular san'at, dizayn va moda sohalarida yangicha talqinlarda namoyon bo'layotgani kuzatildi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar milliy liboslarni faqat an'anaviy kiyim unsuri sifatida emas, balki murakkab ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida talqin qilish zarurligini ko'rsatdi. Tadqiqot xulosalari avvalgi etnografik va madaniyatshunoslik tadqiqotlari natijalari bilan uyg'un bo'lib, milliy liboslarning xalqning tarixiy taraqqiyoti va ijtimoiy munosabatlarini aks ettiruvchi muhim vosita ekanligini tasdiqlaydi.

Shuningdek, milliy liboslarning ramziy va kommunikativ funksiyalariga oid natijalar mavjud nazariy qarashlarni boyitib, ularni madaniy axborot tashuvchisi sifatida talqin qilish imkonini beradi. Tadqiqot davomida aniqlangan tarbiyaviy imkoniyatlar esa milliy liboslardan ta'lim-tarbiya jarayonida tizimli foydalanish zarurligini ko'rsatadi. Shu bilan birga,

globallashuv sharoitida milliy liboslarning kundalik hayotdagi ulushi qisqarayotgan bo'lsa-da, ularning zamonaviy talqini va qayta tiklanishi an'ana va zamonaviylik o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash imkonini bermoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, milliy liboslar xalq madaniyatining barqaror va dinamik elementi bo'lib, ular xalqning tarixiy xotirasi, milliy o'zligi va ma'naviy qadriyatlarini ifodalovchi muhim madaniy meros hisoblanadi. Tadqiqot natijalari milliy liboslarning ijtimoiy, madaniy va tarbiyaviy ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslab berdi hamda ularni ta'lim va madaniy jarayonlarga integratsiya qilish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa ekanligini ko'rsatdi. Ushbu tadqiqot kelgusida milliy madaniy merosni asrash va rivojlantirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 592 b.
3. Ashirov A. O'zbek xalqining an'anaviy kiyimlari. – Toshkent: Fan, 2012. – 184 b.
4. Jabborov I. O'zbek xalqi etnografiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2009. – 256 b.
5. Sagdullayev A., Aminov B. O'zbekiston moddiy madaniyati tarixi. – Toshkent: Akademiya, 2015. – 240 b.
6. Xolmatova M. Milliy liboslar va madaniy identitet masalalari. // Madaniyat va san'at jurnali. – 2020. – №3. – B. 45–49.
7. Rasulova D. Milliy liboslarning tarbiyaviy ahamiyati. // Pedagogik ta'lim jurnali. – 2021. – №4. – B. 62–66.
8. Abdullayeva N. An'anaviy bezak san'ati va uning ramziy mazmuni. – Toshkent: San'at, 2018. – 198 b.
- 9.